

BELLEK MÜZESİ

TARİHSEL ADALET İÇİN BELLEK MÜZESİ

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ (TKP)-DİYARBAKIR

(Bu özet sadece Gerekçeli Karar üzerinden çıkarılmıştır)

1979 yılı ile 1983 yılları arasında farklı tarihlerde Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü ve Jandarma görevlileri Diyarbakır'da başlatılan çevre il ve ilçelerde de devam eden operasyonlar neticesinde TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ (TKP) üyesi olmak ve çeşitli eylemler içinde yer almak iddiası ile farklı tarihlerde çok sayıda kişiyi gözaltına aldı. Gözaltına alınan kişiler 1 gün ile 101 gün arasında değişen sürelerle gözaltında kaldı. Gerekçeli Karar'da gözaltına alınan kişilerin sorgu ve ifade işlemleri için nereye götürüldüğü ve nerede gözaltında tutulduklarına dair bir bilgi yer almamaktadır.

1. Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı farklı tarih ve esas numaraları ile **194 kişi hakkında** Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde davalar açtı. Bu davalar aralarında hukuki ve fiili irtibat olması sebebiyle tek bir dosyada birleştirildi ve yargılama Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi'nin 1981/260 Esas (E.) numaralı dosyası üzerinden devam etti.

2. Askeri Savcılık İddianamelerde sanıkların; bir kısmının 'komünist amaçlı yasadışı örgütü kurmak, yönetmek', bir kısmının bu örgütün üyesi olmak, bir kısmının öğrenim özgürlüğünü engellemek, bir kısmının milli duyguları yok etmek ve zayıflatmak amacıyla propaganda yapmak suçundan, sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak veya temel nizamlardan birini devirmek için propaganda yapmak suçundan, bir kısmının ise ruhsatsız silah ve mermi bulundurmaya suçundan cezalandırılmalarını istedi.

3. Yargılananların 9'u 18 yaşından küçük (Çocuk) idi. Çocuklardan 8'i, 15 ila 18 yaş arasında, 1'i ise 14 yaşında idi. Yine yargılananların 15'i kadın 179'u erkek idi.

4. Gerekçeli karara göre hakkında dava açılan 194 kişiden sadece 37 kişinin gözaltı bilgisi bulunmuyor ancak bu kişilerden bir kısmının başka dava dosyalarında yargılandığı ya da tutuklu olduğu da belirtiliyor. Gerekçeli Karara göre **96 kişi** çeşitli sürelerle tutuklu yargılandı. Karar verildiği tarih olan 08.06.1984 tarihinde **38 kişi** tutuklu idi, Mahkeme kararlar birlikte 30 kişinin de gıyaben tutuklanmasına karar verdi.

Gözaltına alınanların neredeyse tamamı Mahkemedeki beyanlarında **gözaltında iken kötü muamele ve işkence gördüğünü, baskıya maruz kaldığını, emniyet veya Jandarma'da alınan beyanlarının doğru olmadığını beyan etti.**

4. Yaklaşık üç yıl süren yargılama sonunda Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi 1981/260 Esas ve 1984/188 Karar Numarası ile 08.06.1984 tarihinde, **194 kişi hakkında 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) farklı maddelerinden KARAR VERDİ.**

Mahkeme, sanıklardan:

6136 sayılı yasaya muhalefet suçundan **1 kişi hakkında**, Komünist amaçlı örgüte üye olmak suçundan **75 kişi hakkında**, öğrenim özgürlüğünü engellemek suçundan **4 kişi hakkında**, Milli duyguları yok etmek ve zayıflatmak amacıyla propaganda yapmak suçundan **3 kişi hakkında**, Tehdit suçundan **1 kişi hakkında**, 1630 Sayılı Kanun'un 70. Maddesine muhalefet etmek suçundan **3 kişi hakkında**, Suçu övmek, halkı kin ve düşmanlığa sevk etmek suçundan **2 kişi hakkında**, 1402 Sayılı Kanun'un 16. Maddesine muhalefet etmek suçundan ise **2 kişi hakkında BERAAT kararı verdi.**

BELLEK MÜZESİ

TARİHSEL ADALET İÇİN BELLEK MÜZESİ

1630 Sayılı Kanun'un 70. Maddesine muhalefet etmek suçundan **2 kişi hakkında**, Propaganda yapmak suçundan **1 kişi hakkında CEZA VERİLMESİNE YER OLMADIĞI kararı**, **2 kişi hakkında** yargılama sırasında vefat etmeleri sebebiyle "**DAVANIN ORTADAN KALDIRILMASI**" kararı, yargılama süresince ifadelerinin alınması için bulunamayan **12 kişi hakkında ise DOSYALARININ AYRILMASI (TEFRİK) kararı verdi.**

Komünist amaçlı yasadışı örgütün kurucusu, sevk ve idarecisi olmak suçundan (TCK M. 141/1) **37 kişi hakkında**, Komünist amaçlı yasadışı örgüte girmek, üye olmak suçundan (TCK M. 141/5) **52 kişi hakkında**, sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak veya temel nizamlardan birini devirmek için propaganda yapmak suçundan (TCK M. 142/1) **6 kişi hakkında**, Ruhsatsız silah bulundurmak suçundan (6136 Sayılı Yasa M. 13/1) **1 kişi hakkında**, Suçu övmek, halkı kin ve düşmanlığa sevk etmek suçundan (TCK M. 312/1) **3 kişi hakkında**, 1630 Sayılı Kanun'un 70. Maddesine muhalefet etmek suçundan **1 kişi hakkında**, 1630 Sayılı Kanun'un 74. Maddesine muhalefet etmek suçundan ise **1 kişi hakkında CEZALANDIRMA kararı verdi.**

Mahkeme bu cezalara ek olarak **94 kişinin** Ceza süresi kadar ya da ömür boyu kamu hizmetlerinden yasaklanmalarına (TCK M. 31), **46 kişinin** ise ceza süreleri kadar yasal kısıtlılık (TCK M. 33) altında bulundurulmalarına karar verdi.

Mahkeme yine bu cezalara ek olarak **86 kişi hakkında** Türk Ceza Kanunu'nun 173/3. Maddesinde düzenlenen, **verilen cezanın tamamlanmasından sonra belirli sürelerle emniyet gözetiminde, çoğunlukla ikametinin bulunduğu yerden başka bir il veya ilçede ikamet etme zorunluluğu getirdi.** İlgili denetim tedbirleri her bir kişi için aldıkları cezalara göre değişen sürelerde verildi. Uygulanan tedbir, her bir kişi için süre ve yer olarak değişmekle birlikte; "... TCK 173/3 maddesi uyarınca 1 YIL SEKİZ AY SÜRE İLE TRABZON İLİNDE ikametle Emniyeti Umumiye Nezareti altında bulundurulmasına..." şeklindedir.

Tarafımızdan yukarıda belirtilen rakamlar, kişi sayısına göre değil, her bir kişi hakkında hükmedilen ceza maddelerine göre belirlenmiştir. Örneğin; bir kişi hem TCK M. 141/1'den hem de 6136 Sayılı Kanun'a muhalefetten ceza almışsa ya da bir suçtan ceza alıp diğer suçlamadan beraat etmişse her bir ceza ve beraat olgusu ayrı ayrı ele alınmış ve farklı suçlara göre ceza alan ve beraat eden kişi sayısı tespit edilmiştir.

Dava Dosyaları Koleksiyonumuzda bulunan, incelemesi ve analizi yapılan yalnızca yukarıda sayısı verilen Gerekçeli Karar'dır. Karar sonrasında bir üst mahkeme olan Askeri Yargıtay aşamasında ne olduğu, nasıl bir karar verildiği konusunda koleksiyonlarımızda belge, bilgi bulunmadığı için bilgi verilememektedir.